

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Ευθρόμη ἰσησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰσησίου.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενιαγοραίου 14.

18 Ἰουνίου 1889.

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον ἀπέστειλεν ἐν χειρογράφῳ ἡ Α. Υ. ὁ πρίγκηψ διάδοχος τῆς Σαξωνίας Μάινιγγεν Βερνάρδος πρὸς τὸν ἐνταῦθα συνταγματάρχην τῶν Γενικῶν Ἐπιτελῶν κ. Γρ. Κοκκίδη. Ἐν αὐτῷ συνοφίζονται ἄριστα αἱ ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς κύκλοις τῆς Γερμανίας ἐξενεχθεῖσαι γνώμαι περὶ τοῦ νέου γαλλικοῦ ὅπλου. Ἡ Α. Υ. ὁ πρίγκηψ, τοῦ ὁποῦ ἀνέκαθεν γνωστῆ τυγχάνει ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα στοργή, ἔκρινεν ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἴσως ἀλυσιτελής εἰς τοὺς Ἕλληνας στρατιωτικούς ἢ ἀνακοίνωσις τῶν γνωμῶν τούτων. Ἡ δὲ Ἐστία, ἣν καὶ ἄλλοτε ἐτίμησε διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐτέρου ἄρθρου ἡ Α. Υ. ὁ πρίγκηψ, καίπερ μὴ ἔχουσα τὸν εἶλον εἰδικοῦ στρατιωτικοῦ ὄργανου ἀπεδέξατο προθύμως τὴν τιμὴν τῆς δημοσίευσής καὶ τὸ ἄρθρον τοῦτο βεβαία βαι οὐχὶ μόνον οἱ περὶ τὰ στρατιωτικὰ διατρίβοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῆς εὐχαρίστως θέλουσιν ἀναγνώσῃ τὴν στρατιωτικὴν διάλεξιν τοῦ φιλέλληνοσ ἡγεμονίδου ἣν διακρίνει καὶ σαφῆνεα ἐκφράσεως καὶ γλαφυρότης ὕφους. Σ. τ. Δ.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΟΠΛΑ ΑΝΕΥ ΚΡΟΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΥ ΚΑΠΝΟΥ

Τὸ γαλλικὸν πεζικὸν ὅπλισθὲν διὰ τοῦ ὅπλου Λεβέλ παρεδέχθη καὶ φυσίγγιον, ὅπερ κατὰ τὸν πυροβολισμὸν δὲν ἀναδίδει εἰμὴ πολὺ ὀλίγον καπνόν. Ὁ καπνὸς οὗτος εἰς μακροτέραν ἀπόστασιν (ἀκροβέστεραι εἰδήσεις δὲν ἐδόθησαν ἐτι ἡμῖν) δὲν εἶνε ὁρατός, ἡ δὲ ἐκπυροσκόρησις τοιοῦτου φυσίγγιου προζενεῖ ἀσθενῆ μόνον κρότον. Γαλλικὸν τι στρατιωτικὸν περιοδικὸν λέγει περὶ τῆς πυρίτιδος τοῦ φυσίγγιου Λεβέλ τὰ ἐξῆς: «elle ne donne qu' une très légère vapeur bleuâtre invisible à une distance un peu grande et le bruit de sa détonation est également affaibli.» Ὅπως ἀναφέρει τὸ «Στρατιωτικὸν Μέλλον» θὰ εἰσαχθῇ μετ' οὐ πολὺ ἡ ἄνευ καπνοῦ πυρίτις καὶ εἰς τὰ πυρομαχικὰ τοῦ γαλλικοῦ πυροβολικοῦ, καὶ δι' αὐτῆς θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἡ αὐξήσις τοῦ περιεχομένου τῶν βλητοφόρων καὶ κιβωταμαζῶν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν φυσιγγίων, ἡ ἡ ἐλάττωσις τοῦ βάρους τῶν τηλεβόλων καὶ τῶν κιβωταμαζῶν ὡς ὀχημάτων.

Ἡ ἄνευ καπνοῦ πυρίτις, ἂν ἀποδειχθῇ μεγάλης διαρκείας θὰ εἰσαχθῇ ἀναμφιβόλως ὅσον τάχιστα εἰς τοὺς λοιποὺς στρατούς, ἂν καὶ εἰς διάφορον χημικὴν σύνθεσιν. Σήμερον διὰ τῆς φαντασίας μόνον δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς μεταβολῆς, ἣν θὰ ἐπιφέρει, ἐπὶ τῆς τακτικῆς ὁ ἐξοπλισμὸς οὗτος ὀριστικὰς

θεωρίας περὶ αὐτῆς θὰ ἔχουσιν ἀποκτῆσθαι πιθανῶς μέχρι τοῦδε οἱ Γάλλοι μόνον.— Πρὸ πάντων ὅμως ἐν εἶνε βέβαιον: Τὸ πυροβολικὸν καὶ πεζικὸν ἐκεῖνο, ὅπερ πυροβολοῦν παράγει μόνον ὀλίγον καπνόν, ἔχει τὴν πιθανότητα ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ σκοπεύῃ πολὺ καλλίτερον καὶ ἐπομένως νὰ ἐπιτυγχάνῃ πολὺ ἀσφαλέστερον τοῦ σκοποῦ. Αἱ ἐλπίδες εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῆς εὐστοχίας αὐξάνουσι τόσον μάλλον, ὅσον οὐσιωδέστερον εὐκολύνεται ἡ διεύθυνσις τοῦ πυρός καὶ ἡ ἐπισκόπευσις τοῦ ἀποτελέσματος τῶν βολῶν. Τὸ πεζικὸν καὶ τὸ πυροβολικὸν θὰ δυνηθῶσι νὰ σμικρύνουσι τὰς συντόμους διακοπὰς τοῦ πυρός, ἀναγκαιούσας διὰ τὴν διασκόρπισιν τοῦ καπνοῦ. Ἰδιαιτέρον ὄφελος ὅμως ἐκ τῆς ἄνευ καπνοῦ πυρίτιδος θὰ πορισθῇ τὸ πυροβολικόν, καὶ τοῦτο πρὸ πάντων ἐκεῖ, ὅπου μία κοινὴ διεύθυνσις τοῦ πυρός πρέπει νὰ δοθῇ εἰς μέγαν ἀριθμὸν πυροβολαρχιῶν.

Σχετικῶς πρὸς τὴν πυκνότητα τοῦ καπνοῦ, τὸν ὁποῖον παράγει ἡ καιούσα πυρίτις, οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ τῶν λόχων, ταγματῶν καὶ πυροβολαρχιῶν δύνανται νὰ ἐπιβλέπωσι τὰς λεπτομερείας, τὰς συμβαινούσας ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅπως καὶ ν' ἀντιλαμβάνωνται καὶ τὰ συμβαινόντα εἰς τὰς πέριξ αὐτῶν δικαιοδοσίας, ὅπερ πολλάκις εἶνε λίαν σπουδαῖον, ἐνεῦθεν δὲ δύνανται νὰ ἐνεργῶσιν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων. Ὅσον ὀλιγώτερος εἶνε ὁ κρότος τοῦ ἀναφλεγόμενου φυσίγγιου, τόσον εὐκολώτερον δύναται ν' ἀκούηται ἡ φωνὴ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, διμοιρήτου καὶ λοχαγοῦ τοῦ τε πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι γραμμὴ πεζικοῦ καλυπτομένη ὑπὸ καπνοῦ πυρίτιδος παρουσιάζει σκοπὸν ἥττον καταφανῆ ἢ γραμμὴ μὴ καλυπτομένη ὑπὸ τοῦ καπνοῦ· ἀλλὰ ὅταν πυροβοληθῇ ὑπὸ τοῦ ἐλθρικοῦ πυροβολικοῦ ἀπὸ μακρὰς ἀποστάσεως, τότε ὁ καπνὸς ἀποτελεῖ συχνάκις τὸ μόνον σημεῖον διὰ τὸν ὑπολοισμὸν τῆς ἀποστάσεως καὶ διὰ τὴν σκόπευσιν. Μὴ ὑπάρχοντος καπνοῦ ἐξαφανίζεται καὶ ὁ σκοπός.— Ὁ καπνὸς τῆς πυρίτιδος πλεονεκτεῖ κατὰ τοῦτο ὅτι ἂν ὁ ἀντίπαλος εἶχεν εὐρεῖν τὴν ἀπόστασιν πρὸς πρηνηδὸν πυροβολοῦσαν γραμμὴν ἀκροβολιστῶν ἢ

πρὸς πυροβολοῦσαν πυροβολαρχίαν, τότε ἢ μὲν δι' ἀσημάντου μεταβολῆς τῆς θέσεως, ἢ δὲ σύρουσα βαθμηδὸν πρὸς τὰ πρόσω ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω κατὰ 50 περίπου βήματα τὰ τηλεβόλα τῆς ἠδύναντο νὰ διαφεύγωσι τὴν περαιτέρω ἐπίδρασιν τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός. Τοιαῦται κινήσεις θ' ἀποβῶσιν ἴσως δυσχερέστεραι διὰ στρατεύματα, πυροβολοῦντα διὰ πυρίτιδος ἄνευ καπνοῦ—πρὸ πάντων διὰ πυροβολαρχίας—καὶ θὰ μὲνῶσι βεβαίως δυσκολώτερον ἀπαρατήρητοι.

᾿Ωμιλήσαμεν μέχρι τοῦδε περὶ τῶν μεταβολῶν ἐκείνων μόνον, αἵτινες συνεπεῖα τῆς ἄνευ καπνοῦ πυρίτιδος παρουσιάζουσι προτερήματα κατὰ τὸ πυροβολεῖν. Ταῦτα εἶνε τόσον μεγάλα, ὥστε αἱ ἐλπίδες ἐπιτυχίας τῶν μαχῶν καὶ συμπλοκῶν, φαίνονται ἕνεκα τούτων ἤδη πολὺ ἀνίσως διηρημέναι μεταξύ στρατῶν, ὧν ὁ εἰς κέκτηται τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πυρίτιδος, ὁ δὲ ἕτερος τὴν μέχρι τοῦδε συνήθη πυρίτιδα. Ἐὰν ρίψωμεν ἕν βλέμμα εἰς συμβάντα τινὰ τῆς ὑπηρεσίας τῶν προφυλακῶν, τῆς πορείας τῶν μαχῶν καὶ συμπλοκῶν, ὅπως ἰδίως εἰς τὸν πόλεμον τῶν ἀποσπασμάτων, τότε θὰ ἐπικυρωθῇ ἔτι μᾶλλον ἡ γνώμη αὕτη.

Ἀφ' ἐτέρου παρατηροῦμεν ἰδιότητάς τινας, αἵτινες παρουσιάζονται ὡς μειονεκτήματα τοῦ φυσίγγιου ἄνευ πολλοῦ καπνοῦ καὶ κρότου, διότι ὁ ἀπλοῦς πυροβολισμὸς καὶ τὰ καθ' ἑμάδας πυρὰ παύουσι νὰ χρησιμεύωσιν ὡς σύνθημα ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ προξενουμένου κρότου. Οἱ φρουροί, ἰδίως δὲ οἱ πρόσκοποι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν προφυλακῶν, δὲν δύνανται πλέον νὰ γίνωνται ἀκουστοὶ διὰ συνθηματικῶν πυροβολισμῶν σκοποῦντων ν' ἀναγγείλωσι τὴν ἀπειλητικὴν προσπέλασιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν μικρὰν φυλακὴν. Ἡ πιθανότης ἀπροσδοκῆτου ἐπιθέσεως κατὰ μικρῶν φυλακῶν ἄλλων τμημάτων προφυλακῶν καὶ χωρίων ἐπισταθμείσεως τοῦ ἀντιπάλου αὐξάνει τόσον μᾶλλον, ὅσον τὰ πυρὰ ἔτι καὶ μεγαλύτερων ἀκόμη ἀποσπασμάτων δὲν θὰ προξενῶσι πλέον ἀρκοῦντα κρότον πρὸ πάντων τὴν νύκτα ἵνα καλέσωσιν εἰς τὰ ὄπλα τὴν φρουρὰν τοῦ τόπου ἢ ἵνα προσκαλέσωσιν εἰς βοήθειαν τὰ γειτνιαζόντα στρατεύματα καὶ ἐφεδρείας.

Περίπολος ἢ μικρὸν ἀπόσπασμα σταλὲν ὑπὸ μεγαλύτερου πέραν ἀποστάσεως τινος, ἀμα συγκρουσθῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, γίνεται ἔτι ἀκουστόν πυροβολοῦν μετὰ τὸ σημερινὸν φυσίγγιον, ἐνθὺ δὲν θὰ ἀκούεται πλέον ἕαν πυροκροτῇ διὰ τοῦ νέου φυσίγγιου. Μικρὰ συνεργοῦντα ἀποσπασματα διετήρουν συγκοινωνίαν τινὰ, ἀκούοντα τὸν ἀμοιβαῖον τουφεκισμόν, μεγαλύτερα δὲ διὰ τοῦ ἤχου τῶν τηλεβόλων. Τὸ κύριον σῶμα φάλαγγός τινος ἐν πορείᾳ ἐμάνθανε συχνάκις διὰ τῆς βροντῆς τοῦ τηλεβόλου λίαν ἐνωρὶς καὶ κατὰ τρόπον πολὺ εὐάρεστον ὅτι ἡ πρωτοπο-

ρεία ἢ ἡ πλαγιφυλακὴ τοῦ εἶχε συγκρουσθῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ—ἀναπαυόμενα στρατεύματα προπαρεσκευάζοντο εἰς ἐπιχείρησιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ διὰ τοῦ θορύβου τῆς συμπλοκῆς τῶν προφυλακῶν—πλησίον εὐρισκόμενα στρατεύματα παρεκινούντο διὰ τοῦ κρότου τοῦ τηλεβόλου νὰ σπεύσωσιν εἰς τὸ δι' αὐτοῦ ὑποδεικνυόμενον πεδῖον τῆς μάχης, δηλαδὴ ἐβάδιζον πρὸς τὴν «βροντὴν τοῦ τηλεβόλου». Ἐὰν ἡ πυρίτις μας κροτήσῃ ἀσθενῶς ὅλα ταῦτα ἐξαφανίζονται. Ὁ μετὰ φροντίδος ὄργανισμὸς τῆς ὑπηρεσίας τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ὁ ἐπιδεξιῶς ἐφαρμοζῶν αὐτὸν θὰ ἀποκτήσῃ τότε μεγαλειότεραν σπουδαιότητα. Ὁ τηλεγράφος, τὸ τηλεφῶνον, τὸ ποδήλατον δύνανται εἰς μονίμους περιστάσεις (εἰς τὸν κατὰ φρουρίου πόλεμον καὶ ἐνιαχοῦ ἐπίσης εἰς τὸν τῶν συγκοινωνιῶν) νὰ ὑποδοθῶσι πολὺ ὡς πρὸς τοῦτο, ἀλλ' εἰς τὸν πόλεμον ἐπὶ ἀνοικτοῦ πεδίου μόνον ὑπὸ ὄρους τινάς. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων τὸ ἵππικὸν τῆς Μεραρχίας θ' ἀποκτήσῃ εὐρύτερον στάδιον ἐνεργείας. Θὰ ἐπαρκέσῃ ἄρα τοῦτο ἐν τῇ μέχρι τοῦδε ἀριθμητικῇ δυνάμει αὐτοῦ; Δυσκόλως—καὶ τοῦτο τόσον ὀλιγώτερον, ὅσον ἡ δυνάμις τῶν Μεραρχιῶν καὶ τῶν Σωμάτων τοῦ στρατοῦ ὡς πρὸς τὸ πυροβολικὸν καὶ πεζικὸν ἠυξήθησαν ἐν μέρει εἰς ἀρκετὸν βαθμὸν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τοῦτο ἀποβλέπει πρὸ πάντων τὰ σώματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἔχουσι συντάγματα ἐκ τεσσάρων ταγμάτων. Ὅσον πολυαριθμοτέρα ἢ Μεραρχία καὶ τὸ Σῶμα στρατοῦ, τόσον μᾶλλον θὰ γίνωνται ἐξ αὐτῶν ἀποσπασματα· ἀλλ' εἰς ἕκαστον ἀπόσπασμα χορηγεῖται ἵππικόν, καὶ οὕτω τὸ ἵππικὸν τῆς Μεραρχίας θὰ διασκορπίζηται ἤδη εὐκολώτερον ἢ εἰς τὰς νῦν Μεραρχίας καὶ Σώματα στρατοῦ, ἔχοντα μικροτέραν δυνάμιν.

Δὲν θὰ ἦτο βεβαίως δύσκολον ὑπὸ τεχνικὴν ἔψωψιν ν' ἀντικατασταθῇ ὁ συνθηματικὸς πυροβολισμὸς δι' ἰδιαιτέρων μέσων, διότι θὰ ἠδύναντο νὰ δοθῶσιν εἰς τὸ πεζικόν, πυροβολικὸν καὶ ἵππικὸν ἰδιαίτερα συνθηματικὰ φυσίγγια ἢ ἄλλα βοηθήματα. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἔχει βεβαίως μόνον περιορισμένην σημασίαν καὶ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μόνον εἰς εἰδικὰς καὶ ὠρισμένας περιστάσεις—π. χ. εἰς τὸν πόλεμον κατὰ φρουρίων καὶ εἰς τοὺς σταθμούς τῆς συγκοινωνίας. Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς περιστάσεσιν, ἰδίως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν προφυλακῶν ἐπὶ ἀνοικτοῦ πεδίου καὶ ἐκείνων τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν συνεχῶς ἀνταλλάσσομένων ἐπισταθμιῶν ἢ παράλειψις τοῦ συνθηματικοῦ πυροβολισμοῦ θὰ ἐπιφέρῃ τὸ κακόν, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ συμπυκνώσωσιν ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὴν ἄλυσιν τῶν προσκόπων καὶ νὰ παρενθίσωσιν ἐνωτικὸς φρουρὸς πρὸς συγκοινωνίαν μετὰ τῶν μακρῶν προαπο-

σταλέντων προσκόπων, ὧν ὁ κρότος ἀκούεται ἤδη διὰ τῶν νῦν ἐν χρήσει φυσιγγίων πολὺ καλῶς εἰς τὰ ὀπισθεν αὐτῶν ὑποστηρίγματα

Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς πορείας, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀναγνωρίσει διακεκομμένου ἐδάφους, θὰ εἶνε ἀνάγκη τὸ πεζικὸν νὰ θέτῃ εἰς ἐνέργειαν περισσοτέρας δυνάμεις, ἰδίως δὲ νὰ πκρενθέτῃ περισσοτέρας περιπολίας συγκοινωνίας, ἔάν, συνεπιείᾳ ἐλλείψεως ἰσχυρῶς κροτοῦντος πυροβολισμοῦ, πρέπει νὰ στηριζόμεθα πολλῶ μᾶλλον ἢ μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς δράσεως ἢ τῆς ἀκοῆς.

Διὰ μακροτέρων σκέψεων περὶ τῶν μεταβολῶν τῆς τακτικῆς, ἃς θὰ ἐπιφέρει ἡ ἄνευ καπνοῦ καὶ ἀσθενῶς κροτοῦσα πυρίτις, ἡ φαντασία μᾶς δεικνύει παραδόξα πράγματα. Περιπολία τις ἀκούει ἐξαίφνης σφαῖραν συρίζουσαν ἀπροσδοκῆτως ὑπεράνω αὐτῆς. Σήμερον οἱ στρατιῶται ἀκούουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τοῦ συριγμοῦ καὶ τὸν κρότον τῆς κατ' αὐτῶν ῥιφθείσης βολῆς, ἐπομένως βλέποντες ταχέως πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, δύνανται πολλάκις πρὸ τοῦ νὰ πυροβοληθῶσι ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου, ἢ τοῦλάχιστον πρὶν ἢ ἐπέλθῃ τραυματισμός, νὰ προσφυλάσσωνται πρὸς τὸ μέρος ἐξ οὗ ἐφάνη ὁ ἐχθρὸς καί περ ἐξακολουθοῦντες νὰ ἐπισκοπῶσιν. Ἐν τῷ μέλλοντι ὅμως ἡ περιπολία μὴ γνωρίζουσα πόθεν πυροβολεῖται, θὰ πλανᾶται πολλάκις περὶ τούτου καὶ ἐπομένως καὶ περὶ τῆς σκοπιμότητος τῆς ἐκλογῆς τοῦ πρώτου καλύπτοντος αὐτὴν ἀντικειμένου, θὰ πάσχη δὲ ἀπωλείας ἕνεκα τούτου καὶ θὰ δεικνύηται μᾶλλον ἀβεβαία ὡς πρὸς τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς. Ἡ ὑπηρεσία τῆς ἀναγνωρίσεως θὰ γείνη λοιπὸν μεγαλειτέρων ἀπωλειῶν πρόξενος καὶ πολὺ δυσκολώτερη. Ἐάν σήμερον αἱ περιπολῖαι τοῦ ἱππικοῦ πλησιάζουσιν ἐχθρικὴν τινα θέσιν καὶ τουφεκισθῶσιν ἐξ αὐτῆς, μανθάνουσιν ἐκ τοῦ κρότου καὶ βλέπουσιν ἐκ τοῦ καπνοῦ τῆς πυρίτιδος, ποῖα μέρη καὶ πόση περίπου ἔκτασις κατέχεται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τὸ δάσος τοῦτο, τὸ ὕψωμα ἐκεῖνο, αὕτη ἢ ἐκεῖνη ἢ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, κτλ. Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν οἱ περιπολοῦντες ἱππεῖς ἀναγκάζονται νὰ φύγωσιν ὅσον τάχιστα καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, ἐν τούτοις αἱ παρατηρήσεις των καὶ ἐν τῇ ἐπιπολίᾳ ταύτῃ κατοπτεῖσαι παρέχουσι πολλάκις πολύτιμον ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατηγόν, ἵνα κρίνῃ τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων.

Ἐάν ὅμως αἱ ἐχθρῖκαί βολαί, αἱ βαλλόμεναι κατὰ τῶν περιπολούντων ἱππέων μᾶς, δὲν εἶνε πλέον εἰς αὐτοὺς οὔτε ἀκριβῶς ἀκουσταί, οὔτε ὄραται διὰ τοῦ καπνοῦ τῆς πυρίτιδος, τότε οὐ μόνον ἐξαφανίζονται τὰ πολυτιμώτερα στοιχεῖα τῆς πρώτης ταχείας ἀναγνωρίσεως τῆς θέσεως

τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ ἐξάγονται εὐκόλως καὶ ἐσφαλμένα συμπεράσματα περὶ αὐτοῦ. Διὰ τοῦ ἐπαναληπτικοῦ ὄπλου μικρᾶς ὀγκῆς ὁ ἐχθρὸς δύναται νὰ κρατῇ τὰς περιπολίας τοῦ ἀντιπάλου του εἰς μακροτέραν ἀκόμη ἢ μέχρι τοῦδε ἀπόστασιν, καὶ ἴσως μάλιστα εἰς τοιαύτην, καθ' ἣν ὁ κρότος τοῦ τουφεκισμοῦ του δὲν ἀκούεται διόλου πλέον. Ἐπεταὶ ἐκ τούτου ὅτι ὅλαι αἱ ἐπιχειρήσεις ἀναγνωρίσεως θὰ γίνωνται δυσχερέστεραι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ὅτι οἱ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτώμενοι διοικηταὶ σωμάτων ὡς π. χ. οἱ διοικηταὶ πρωτοπορειῶν, θὰ εὐρίσκωνται πολλάκις ἀπέναντι πολὺ μεγαλειτέρων δυσκολιῶν ἢ μέχρι τοῦδε περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀναγνώρισιν καὶ κρίσιν τῆς θέσεως τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπεταὶ λοιπὸν ὅτι ἡ περίοδος τῶν συμπλοκῶν τῆς ἀναγνωρίσεως—πρὸ πάντων τῶν κατὰ συνάντησιν—θὰ παρατεινῆται ἐνίοτε μεγάλως. Ἄς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μόνον, ὅτι καὶ αἱ ἐχθρῖκαί πυροβολαρχίαι, αἱ πυροβολοῦσαι ἄνευ πολλοῦ καπνοῦ καὶ κρότου, δὲν προδίδουσι πλέον τόσον εὐκόλως τὰς ἰδίας των θέσεις, ἐπομένως καὶ τὴν θέσιν τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰ στρατεύματα, τὰ κατ' εὐθείαν πυροβολούμενα ὑπὸ τῶν πυροβολαρχιῶν ἐκείνων βεβαίως θὰ κατανοήσωσι ταχέως πόθεν ἔρχονται αἱ κατ' αὐτῶν βαλλόμεναι ὀβίδες καὶ σφαιροφόρα βλήματα, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ μᾶλλον πρὸς τὰ ὀπίσω εὐρισκόμενα σώματα οἱ διοικηταὶ αὐτῶν δύνανται νὰ πληρορηθῶσι πολὺ ἄργά περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ—διότι δὲν εἶνε ἀκόμη οὔτε ἀκουστὸν οὔτε ὁρατὸν δι' αὐτοὺς—καὶ τοῦτο οὐχὶ ἐνωρίτερον ἢ διὰ τῆς ἀφίξεως ἀγγελιῶν ὑπὸ τὰς εὐνοικωτέρας περιστάσεις ἀπὸ τῶν πυροβοληθέντων σωμάτων, ἢ ἐκ τοῦ τόπου τῆς προσελεύσεως τραυματιῶν.

Διὰ τοῦ ῥητοῦ : « on s'engage et puis on voit ! » ὁ Ναπολεὼν ὑποδεικνύει μόνον τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας ἐκάστου ἀνεξαρτήτου στρατηλάτου ἢ διοικητοῦ σώματος στρατοῦ, ὅστις ὄφειλε κατὰ πρώτον νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἶτα νὰ συμπλακῇ μετ' αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὴν συμπλοκὴν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ καὶ ταχέως νὰ ἐνεργῇ.

Αἱ συμπλοκαὶ πρωτοπορείας ἔχουσι πολλάκις καθ' ὁλοκληρίαν ἢ ἐν παρόδῳ τὸν χαρακτήρα ἐπιχειρήσεων ἀναγνωρίσεως, διότι μετὰ τὴν ἐπαφὴν τοῦ ἐχθροῦ ζητεῖται νὰ παρασυρθῇ οὗτος εἰς πρόωρον ἀνάπτυξιν τῶν στρατευμάτων τῆς πρώτης αὐτοῦ γραμμῆς, ἰδίως δὲ τοῦ πυροβολικοῦ του : « on s'engage ! » Ἐξ ἐκείνου λοιπὸν, τὸ ὅποῖον ὁ ἀνώτατος ἀρχηγὸς ἠδύνατο ν' ἀκούῃ τότε ἰδίως ὡσὶν ἐκ τῆς βροντῆς τῶν τηλεβόλων καὶ ἐκ τοῦ κρότου τοῦ τουφεκισμοῦ, καὶ νὰ βλέπῃ ἰδίως ὅμοιας ἐκ τοῦ πρὸ τῶν ἐχθρῖκῶν πυροβολαρχιῶν καὶ γραμμῶν τοῦ πεζικοῦ κειμένου καπνοῦ τῆς πυρίτιδος, καὶ ἐκεῖ-

νου ὕπερ ἤτο δυνατόν νὰ μάθῃ μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν ἀγγελιῶν τῶν πρὸς τὰ πλάγια καὶ τὰ πρόσω περιπολιῶν τοῦ ἵππικου, ἐξ ὅλων τούτων, λέγομεν, ἐσχημάτιζε περίπου τὴν κρίσιν του περὶ τῆς στάσεως τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐνήργει συνωδὰ πρὸς ταύτην.

(Ἐπιταὶ τὸ τέλος).

ΑΘΗΝΑΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Ἐξώθεν τῆς Καπνικαρέας, περὶ ὥραν ἕκτην τῆς ἑσπέρας. Σάββατον, καὶ τὰ παράθυρα τῆς γηραιᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησίας λάμπουν φωτισμένα, ἀναγινωσκομένου τοῦ ἑσπερινοῦ. Ἡ ἐρμαϊκὴ ὁδὸς ἀρχίζει νὰ συσκοτάζεται, καὶ οἱ φανοὶ τοῦ ἀεριοφώτος δὲν εἶνε ἀκόμη ἀναμμένοι. Αἱ ἀμαξαὶ διέρχοντ' ἐν πατάγῳ καὶ καλπασμῷ ἀπὸ τοῦ ἐντεῦθεν μέρους, παρ' ὀλίγον καταπατοῦσαι ἀδιαφόρους τοὺς βραδύ βαινόντας ἀραιοὺς διαβάτας, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ ἐκείθεν μέγα ὁδόφραγμα ὀγκωδῶν λίθων, συσσωρευμένων χάριν ἑγειρομένης ἐγγύς που οἰκοδομῆς, ἐκλείσει τὸ πέρασμα. Ἄνιστρά φωνὴ ψάλτου ἀκούετ' ἔσωθεν. ρινοφθογοῦσα μονότονα θρησκευτικὰ τροπάρια. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, γραῖα σπύδουσα ἤ μεσηλιζ' ἀνὴρ, φέρων ὅλα τὰ σοβαρὰ ἐξωτερικὰ δείγματα ἀθηναίου οἰκοκῆρα, καταβαίνει τὰς ὀλίγας βαθμίδας, εἰσέρχετ' εὐλαβῶς εἰς τὸν ὑπόγειον ναῖσκον, ἀπαραλλάκτως φαντάζεσαι ὡς θὰ εἰσῆρχοντο οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ εἰς τὰς κατακόμβας, ἃς σοῦ ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην οὕτω πως κωχωσμένον ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τὸ παλαιὸν ἐκκλησιδιδιον. Βίαιαι λιθυκαὶ πνοαί, κονιορτοῦ λευκοὶ σίφωνες καὶ χωμάτων στρόβιλοι φαιοί, μαστίζουσι κατὰ διαλείμματα, τυφλοῦντες καὶ ἀκατάσχετοι, τὸν δρόμον, ὡς νὰ διήλθεν ἀπροσδοκῆτως ἄνωθεν αὐτοῦ παραδόξου νομίζεις λαίλαπος ἢ πτέρυξ. Τὰ πλεῖστα τῶν περίξ ἐμπορικῶν ἐσφάλισαν ἤδη τὰς θύρας των καὶ ἡσυχία πλήρης κατὰ τ' ἄλλα βασιλεύει. Βραδύναντες ὅμιλοι μικρῶν ἐργατίδων ραπτριῶν ἐπιφαίνοντ' ἐνίοτε ταχύνοντες τὸ βῆμα πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὰς μακροσμένας συνοικίας τῶν ἡ ἀγιοίπαις συρίζων παρελαύνει. Καὶ ὑπεράνω, σιγηλῆ, ἀκύμαντος, γαληνιαία, κυανοὺν στέγασμα, ἀνέφελον κάτοπτρον, μακρὰ ταϊνία τοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ σκεπάζει τὴν ὁδόν.

* **

Αἴφνης, ὀπίσω τοῦ ἱεροῦ, ἀπὸ τοῦ πρὸς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος μέρους, παρὰ τὸ ὁδόφραγμα, ἀλλόκοτος ἤχησε κραυγὴ.

— Ὅριστε, κύριοι, εἰς τὸ περίεργον θέαμα, τὸ ὠραῖον πανόραμα, μία δεκάρα ὁ ἄνθρωπος, κύριοι, ὄριστε! . . .

Καὶ κωδωνισμός, μακρὸς, ὀξύς, συνοδεύει τὴν κραυγὴν. Δύο χεῖρες ἐπιφαίνονται στήνουσαι ἐπὶ τῆς γῆς, παρὰ τὴν ρίζαν τοῦ ναοῦ ἀκριβῶς, μέγαν τρίποδα, ἐξ ἐκείνων ἐφ' ὧν οἱ πλανόδιοι στραγαλοπῶλαι ἀποθέτουσι συνήθως τὰς πραγματείας των. Ὁ τρίπους στερεοῦνται καλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐναποτίθεται εὐμέγεθες κιβώτιον, κατεσκευασμένον ἐκ προστύχων σανίδων κερφωμένων πρὸς ἀλλήλας οὕτως ὥστε τὸ κιβώτιον νὰ διαιρηθῆται εἰς δύο μέρη. Ἐν, τὸ ἄνωθεν, ὑψηλόν, ἐπίμηκες, ὑπερκείμενον, ἄλλο δέ, τὸ κάτωθεν, προεξέχον, ὡς συρτάριον βιβλιοθήκης χρησιμεῖον ὡς βᾶσις αὐτῆς καὶ ἀνοιγμένον, πλατύτερον, μὲ τρεῖς μεγάλας ὀπὰς ἐπὶ τῆς προσόψεως, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶνε περασμένοι ὕελοι χονδραί. Ἐπὶ τῶν σανίδων εἶνε κολλημένοι γελοιογραφία διάφοροι ἐξ ἐφημερίδων ἢ ἐξ ὠφύλλα χρωματιστὰ φυλλαδίων σιγαροχάρτου, ἀποκρύπτοντα τοῦ ξύλου τὴν ὄψιν. Παρὰ τὴν δεξιάν πλευράν, ἀπὸ κρίκου προσηλωμένον, κινούμενος διὰ σπάγγου κρεμασμένον ἀπ' αὐτοῦ, κωδωνισκὸς ἤρτηται. Τὸ ὀπίσθεν μέρος τοῦ κιβωτίου εἶνε ἀνοικτόν, οὕτως ὥστε ἡ χεὶρ νὰ δύναται νὰ εἰσάγῃ καὶ νὰ ἐξάγῃ ὅ,τι θέλει. Τὸ κάτω τμήμα αὐτοῦ εἶνε φωτισμένον, καὶ τὸ φῶς ἐξέρχεται διὰ τῶν ὀπῶν, ἀπὸ μικροῦ φανοῦ προσκεκολλημένου φαίνεται ἔσωθεν. Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα ἀπολήγει πρὸς τ' ἄνω εἰς εἰδὸς τι τριγυ νικῆς πυραμίδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας προσπασσαλευμένοι κυματίζουσι τέσσαρες κυανόλευκοι σημαῖαι, ἐκ τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων ἃς καθίζουσι παρὰ τοὺς φανούς αὐτῶν αἱ ἀμαξαὶ, κατὰ τὰς βασιλικὰς ἢ ἐθνικὰς ἐορτάς. Τὰ πάντα τοποθετοῦνται μετὰ προσοχῆς, ἀφαιροῦνται τὰ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ τρίποδος λιθάρια ἵνα μὴ τυχὸν πατῶν ἐπ' αὐτῶν καὶ ταλαντευόμενος πέση, μετακινεῖτ' ἐπ' αὐτοῦ τὸ κιβώτιον ἐπανειλημμένως ἕωσού εὕρη τὴν ἰσοροπίαν καὶ σταθῆ ἀσφαλῶς, πλατάγημα δὲ τῶν δύο χειρῶν ἀκούετ' ἐν τέλει κροτουσῶν πρὸς ἀλλήλας εἰς ἐνδειξιν φαίνεται εὐχαριστήσεως ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τοῦ ποθουμένου. Τὸ οἰκοδόμημα ἰδρῆθη.

* **

Καὶ ἡ φωνὴ ἐπαναλαμβάνει ἰσχυρότερον.

— Κύριοι, ὄριστε, τὸ ὠραῖον πανόραμα, νὰ ἰδῆτε τὰ ἀξιοπερίεργα, τὰ σπουδαῖα πρόσωπα τῆς ἐποχῆς καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα! . . . Μία δεκάρα μόνον, μόνον μία δεκάρα, κύριοι! . . .

Εἶνε ἀλήτης, μεῖραξ ὥσει δεκαοκταετής, ἐκ τῆς μεγάλης νομαδικῆς φυλῆς ἐξ ἧς στρατολογεῖται τὸ πολυάριθμον ἄγλημα τῶν παικτῶν τοῦ παπᾶ ἢ τῶν λωποδυτῶν τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ Πειραιῶς, ἐπιθυμήσας φαίνεται ν' ἀλλάξῃ ἐπὶ τινα καιρὸν ἐπάγγελμα καὶ συλλαβῶν τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ παράσχῃ ψυχαγωγίαν τινὰ εἰς τὸ στερούμενον θεαμάτων κοινὸν τῆς